

Sociologie přezůvek

V některých zemích světa je přezouvání se zažitým pravidlem a vyžadovanou věcí, v jiných naopak nepředstavitelně zbytečná činnost. Naprostá většina Čechů se doma přezouvá, a většina návštěv se při vstupu do cizích bytů či domů přezouvá taktéž automaticky. Přestože Špaček argumentuje tím, že je nevhodné přijít k někomu na návštěvu a být u něj pouze v ponožkách, hostitelé přezouvání u hostů určitě také často podmiňují tím, že se přezouvají sami, nebo že hostům nabídnou své speciální přezůvky pro hosty.

Na první pohled je tento zvyk asi přisuzován hygienickým důvodům, každý si asi dovede představit úzkostlivou matku, která říká dítěti, ať se přezuje, než roznese to bahno po celém bytě. A když už si tedy dítě vyzuje boty a chodí bez nich, tak mu zase řekne, ať si obuje papuče, aby nenastydlo.

Jedním z důvodů zaběhlosti tohoto zvyku v našich zemích může být i fakt, že je u nás zvykem mít doma koberce. Právě v zemích, kde tento zvyk nepanuje vůbec, a kde je výskyt přezouvajících se lidí minimální, koberce nebývají tak populární. V takových zemích (například Anglie, Francie, USA, Švýcarsko, jižní Evropa) bývají lidé, kteří se přezouvají, považováni za přehnaně čistotné. Ovšem ti Češi, kteří nemají koberce, pak své přezouvání často hájí tím, že nechtějí poškodit „plovoučku“ či parkety, ať už je poškrábat či zanechat na nich dobře známé černé pruhy od podrážek, kvůli kterým se na základních školách zakazovalo mít boty do tělocviku a někdy i samotné papuče s černou podrážkou.

Každý však asi zná, když navštíví nějaké veřejné místo, kupříkladu doktora, že je nucen, přestože zde není koberec či nějak citlivá podlaha, nasadit si ony – z nevysvětlitelného důvodu nevábné (nebo to možná bude podobností materiálu s pytlíkem do odpadkového koše?) – černé či tmavě modré sáčkovité návleky na boty. Netěší se velké

oblíbě, ale právě především u doktorů jsou velmi častým zvykem. Lidé ovšem u doktora často volí místo těchto návleků pouze přezutí se do ponožek, což je právě kritizováno Špačkem: „A k čemu patří ponožky? K obleku? Ke kostýmku? K džínám? Tak leda k rannímu pobíhání po bytě, když se oblékáme, asi jako trenýrky.“ Co je dle Špačka nejhorší, je muž v obleku a ponožkách, po případě pantoflích. Ze Špačkovy Malé knihy etikety: „Na návštěvě se nepřezouváme, doba panelákových večírků sedmdesátých let s hromadou bot přede dveřmi je za námi. Muž v solidním obleku a v ponožkách, stejně jako dáma v koktejkách a bosa vypadají směšně. V obnošených pantoflích nebudou vypadat o nic lépe. Hostitelé se musejí smířit s tím, že po návštěvě budou muset uklidit, umýt nádobí i vyluxovat.“

Podle průzkumů se polovina pracovníků v kancelářích do papučí přezouvá, čemuž se pak mnoho jejich zahraničních kolegů diví, na druhou stranu stejný zvyk, jako u nás, je i v Japonsku (kde se prý nosí přezůvky nejen v domácnosti, ale také zde mají speciální přezůvky na záchod, do chodeb, předsíní, divadel a některých restaurací), v některých zemích střední Evropy, v Kanadě či v islámských zemích.

Avšak nejdůležitějším důvodem, proč je u nás tak zažito přezouvání, byla jejich Baťova propagace a tento zvyk je považován za přežitek z dob socialismu. Na začátku 20. let začal Tomáš Baťa vyrábět přezůvky za nízké ceny a masivně je propagovat, například chytlavými slogany jako „Milý je dárek, papučí párek“, „Noha v teple, nemoc v pekle“, „Spíš než tretky, dětem trepky“, nebo „Hned se nám to lépe učí, když vklouzneme do papučí“. Sama jsem podobnou reklamu viděla, díky mému dědečkovi, který často starší věci uchovává, v dobových novinách (myslím, že z 15. září roku 1937, zároveň totiž oznamovaly smrt T. G. Masaryka):

Očekávám, že postupně si lidé od přezouvání budou odvykat. Život se více a více zrychluje, a přestože ~~na~~ japonské přezouvací rituály jsou čímsi výjimečné a výstižné pro danou kulturu, není na to v dnešním životě mnoho času. Každý určitě zná ten moment, kdy si už obuje boty a stojí u dveří, a tu si najednou vzpomene, že něco zapomněl kdesi v bytě a je postaven před dilema – vyzout si boty (někdy dosti časově náročné na zavázání, hlavně v zimě), anebo pro danou věc co nejrychleji doskákat v botách. Já osobně volím doskákání na dané místo po jedné noze, po čemž následuje nepříjemný pocit, asi hlavně z důvodu porušení zvyku nebo možná hygienického návyku. A to bude asi ten důvod, proč u nás tento zvyk od dob rozšíření přezůvek Baťou, stále zůstává. Už v nás asi je nějak zakořeněn.